

Investeren in de toekomst

Hoe begrotingsregels en investeringsambities met elkaar te rijmen

Investeren in de toekomst: hoe begrotingsregels en investeringsambities met elkaar te rijmen

Nederland staat op een kruispunt. Het coalitieakkoord van D66, VVD en CDA zet zwaar in op investeringen: defensie groeit naar 2,8% bbp in 2030 en 3,5% in 2035, er komt een Nationale Investeringsinstelling van 3 tot 5 miljard euro, en er worden miljarden vrijgemaakt voor woningbouw, infrastructuur en innovatie.

De Voorjaarsnota 2026 plaatst deze ambities in een scherpe budgettaire context. Het begrotingstekort blijft de komende jaren hoog, de staatsschuld loopt op richting 50% van het bbp en nieuwe tegenvallers – onder meer bij box 3, zorg en sociale zekerheid – maken duidelijk dat de financiële ruimte beperkter is dan eerder voorzien. Zoals de minister van Financiën expliciet stelt: de budgettaire ruimte is beperkt en vraagt om keuzes. Eerder, toen deze tegenvallers nog niet bekend waren, concludeerde de 18e Studiegroep Begrotingsruimte al dat het begrotingstekort met circa 7 miljard euro moet worden verkleind om de overheidsschuld te stabiliseren, en dat Nederland niet aan alle Europese begrotingsregels voldoet.

Anderzijds, waarschuwen zowel het advies-Wennink als de initiatiefgroep Nationale Investeringsbank dat de Nederlandse overheidsinvesteringen structureel achterblijven bij die van omringende landen. Dat ondermijnt het verdienvermogen en zet op termijn juist de houdbaarheid van de overheidsfinanciën onder druk.

De vraag dringt zich daarom steeds scherper op: hoe zijn hoge investeringsambities te verenigen met een begrotingskader dat weinig ruimte laat? En fundamentele: moet de begrotingssystematiek anders omgaan met investeringen die toekomstige groei en belastinginkomsten genereren dan met lopende uitgaven die dat niet doen?

Het fundamentele probleem: uitgaven versus investeringen

De kern van het debat is dat de Nederlandse begrotingsystematiek geen onderscheid maakt tussen consumptieve uitgaven en investeringen. De Rijksoverheid werkt met een verplichtingen-kasstelsel: elke euro die wordt uitgegeven telt volledig mee in het jaar van betaling, ongeacht of het gaat om een uitkering van een ambtenaarsalaris of de aanleg van een spoorlijn die decennialang rendeert. Daardoor drukken investeringen in defensiematerieel, spoorlijnen, energienetten of waterveiligheid op de begroting net zo zwaar als lopende uitgaven aan zorg of sociale zekerheid.

In tijden van krappe budgettaire ruimte leidt dat tot een voorspelbaar patroon: consumptieve uitgaven groeien autonoom door vergrijzing en loon en prijsontwikkeling, terwijl investeringen het aanpassingsmechanisme worden. De afgelopen decennia zijn de consumptieve uitgaven sterk toegenomen, terwijl publieke investeringen als aandeel van het bbp structureel achterbleven onder het langjarig gemiddelde. Zo stegen de uitgaven aan de zorg en sociale zekerheid van 4% naar ruim 21% bbp. Zolang deze dynamiek voortduurt, dreigt elke begrotingskrapte zich automatisch te vertalen in minder ruimte voor investeringen, ook wanneer die investeringen bijdragen aan toekomstige groei en schuldhoudbaarheid.

De cijfers uit de Voorjaarsnota bevestigen dit beeld. De uitgaven aan zorg en sociale zekerheid nemen tussen 2026 en 2031 met ruim 16 miljard euro toe, vooral door hogere AOW-uitgaven als gevolg van vergrijzing en door volumegroei in de zorg. Tegelijkertijd laat de Voorjaarsnota zien dat publieke investeringen structureel achterblijven. In 2024 bedroegen zij circa 3,3% van het bbp, onder het langjarig gemiddelde van 3,8%, met een dalende trend sinds 2009. De nota wijst daarbij expliciet op onderuitputting, die de afgelopen jaren vooral bij investeringsbudgetten terechtkwam.

Hoewel het CPB verwacht dat publieke investeringen richting 2031 weer oplopen tot circa 4,1% van het bbp, komt dit herstel laat en blijft het kwetsbaar zolang de consumptieve uitgaven onverminderd doorstijgen. Zolang deze dynamiek voortduurt, zal elke begrotingskrapte zich automatisch vertalen in druk op investeringen. Daarmee worden juist uitgaven met potentieel hoge toekomstige opbrengsten, in termen van groei, belastinginkomsten en schuldhoudbaarheid het sluitstuk van de begroting.

De 18e Studiegroep Begrotingsruimte wijst een gulden financieringsregel – lenen voor investeringen, niet voor lopende uitgaven – expliciet af als “niet werkbaar en onwenselijk”. De ervaringen met het Fonds Economische Structuurversterking en recenter met het Nationaal Groeifonds hebben laten zien dat het begrip ‘investering’ wordt opgerekt en dat politici de middelen in de praktijk voor andere beleidsprioriteiten hebben ingezet. Toch erkent de Studiegroep dat de begrotingsregels op zichzelf “geen belemmering zijn voor het doen van investeringen”. Het knelpunt zit in de politieke besluitvorming: bij de start van een kabinet moeten scherpe keuzes worden gemaakt en moet investeringsruimte expliciet worden veiliggesteld.¹

¹ https://www.rijksfinancien.nl/sites/default/files/rapporten/sbr/Rapport_18e_Studiegroep_Begrotingsruimte.pdf

Investeren is geen luxe, maar een voorwaarde voor begrotingshoudbaarheid

Juist nu de Voorjaarsnota laat zien dat de budgettaire ruimte smaller is geworden, wordt deze asymmetrie problematischer. Zonder expliciet onderscheid tussen uitgaven met en zonder toekomstig rendement blijven investeringen structureel kwetsbaar; precies op het moment dat ze nodig zijn voor economische groei, weerbaarheid en houdbare overheidsfinanciën.

Vooraf in een vergrijzende economie zijn publieke investeringen essentieel voor houdbare overheidsfinanciën. De groei van zorg- en sociale-zekerheidsuitgaven is grotendeels een autonoom gevolg van demografie en laat zich op korte termijn maar beperkt sturen. Houdbaarheid kan daarom niet primair worden bereikt door deze uitgaven steeds verder te beperken, maar door te zorgen voor voldoende economische groei om ze te kunnen dragen.

Publieke investeringen spelen daarin een sleutelrol. Investeren in infrastructuur, woningbouw, onderwijs, energie-infrastructuur en innovatie vergroten het toekomstige verdienvermogen door de arbeidsproductiviteit te verhogen, het arbeidsaanbod te verruimen en private investeringen mogelijk te maken. Zo verbreden zij de belastingbasis waarop de overheid in de toekomst moet terugvallen. Zonder deze investeringen blijft de groei achter, terwijl de collectieve uitgaven blijven stijgen.

Niet investeren is daarmee geen neutrale keuze. Het ontzien van het begrotingstekort door investeringen uit te stellen kan het saldo op korte termijn verbeteren, maar vergroot op langere termijn het risico op lagere groei, tegenvallende inkomsten en een oplopende schuld. Schuldhoudbaarheid gaat daarom niet alleen over de omvang van de schuld, maar ook over het verdienvermogen waartegenover die schuld staat.

“Investeren in infrastructuur, woningbouw, onderwijs, energie-infrastructuur en innovatie vergroten het toekomstige verdienvermogen door de arbeidsproductiviteit te verhogen, het arbeidsaanbod te verruimen en private investeringen mogelijk te maken.”

Defensie-uitgaven: tussen kostenpost en gerichte investering

Bij defensie worden de spanningen in het begrotingsdebat duidelijk zichtbaar. De stijging naar de NAVO-norm vergt structureel circa 19,3 miljard euro extra per jaar. Dat roept een fundamentele vraag op: moeten deze uitgaven worden gezien als kosten of als investeringen?

Het antwoord is: beide. Een aanzienlijk deel van de defensie-uitgaven bestaat uit consumptieve uitgaven, zoals personeel, onderhoud en operationele inzet. Tegelijkertijd laten recente analyses² zien dat gericht investeren in defensiematerieel, onderzoek en de defensie-industrie wél economische baten kan opleveren. Investeren in strategische technologieën, productiecapaciteit en dual-use innovaties (die zowel civiel als militair toepasbaar zijn) kunnen bijdragen aan productiviteit, kennisopbouw en industriële spillovers. In die gevallen is defensiebeleid niet alleen een veiligheidskwestie, maar ook een industrieel en economisch beleid.

Dat neemt niet weg dat de macro-economische opbrengsten onzeker zijn. Het CPB concludeert dat defensie-uitgaven gemiddeld genomen nauwelijks bijdragen aan economische groei. Dat onderstreept dat defensie-uitgaven niet automatisch investeringen zijn. De economische opbrengst hangt sterk af van hóe het geld wordt besteed: binnenlands of buitenlands, incidenteel of structureel, en aan consumptie (zoals personeel en inzet) of aan kennis, productiecapaciteit en innovatie met een blijvend karakter.³

Deze nuance is budgettair cruciaal, omdat de classificatie als incidenteel of structureel grote gevolgen heeft voor de zogenoemde ombuigingsopgave: het pakket aan bezuinigingen en lastenverzwaringen dat nodig is om de overheidsschuld op middellange termijn te stabiliseren. De 18e Studiegroep Begrotingsruimte raamt deze opgave op circa 7 miljard euro, exclusief defensie. Worden de hogere defensie-uitgaven volledig als structureel aangemerkt en daarmee permanent in de begroting ingepast, dan loopt de benodigde ombuiging op tot zo'n 44 miljard euro. Worden zij daarentegen (deels) als incidenteel of uitzonderlijk geboekt, bijvoorbeeld als eenmalige inhaalinvesteringen of als reactie op een tijdelijke geopolitieke situatie, dan ligt de opgave rond 28 miljard euro.

De manier waarop defensie-uitgaven worden gelabeld, incidenteel of structureel, kostenpost of gerichte investering, maakt dus een verschil van vele miljarden en bepaalt in hoge mate hoeveel ruimte er overblijft voor andere publieke investeringen.

² <https://esb.nu/waarom-defensie-investeringen-meer-kunnen-zijn-dan-een-kostenpost/>

³ Uit een recente CPB studie (Macro-economische effecten van hogere defensie-uitgaven, 19 november 2025) blijkt dat Defensie-uitgaven nauwelijks bijdragen aan economische/industriële groei, terwijl dit wel een doel is van het beleid van de rijksoverheid (Strategie Defensie industrie en innovatie)

Infrastructuur: investeringen met aantoonbare en duurzame groei-effecten

Voor infrastructuur ligt het onderscheid aanzienlijk helderder. Het gaat dan om projecten als de Lelylijn⁴, Zuidasdok⁵ en het Hoogwaterbeschermingsprogramma⁶. Doorgaans hebben dergelijke infrastructurele projecten aantoonbare langetermijnbaten.⁷

Betere bereikbaarheid verlaagt transport- en reistijden, en versterkt agglomeratie-effecten, waardoor bedrijven productiever worden en werknemers betere matches vinden. Infrastructuur maakt bovendien grootschalige woningbouw mogelijk, verlaagt knelpunten op de arbeidsmarkt en vergroot zo het effectieve arbeidsaanbod.

Daarnaast voorkomen investeringen in waterveiligheid en klimaatadaptatie toekomstige schade en economische verstoringen. Het Hoogwaterbeschermingsprogramma voorkomt niet alleen miljardenschade door overstromingen, maar vergroot ook de investeringszekerheid voor bedrijven en huishoudens. Deze effecten werken door in hogere productiviteit, meer private investeringen en uiteindelijk in een hogere en stabielere belastingopbrengst.

De economische opbrengsten van infrastructuurinvesteringen zijn daarmee breed, langdurig en cumulatief. Hier is het onderscheid tussen investering en consumptieve uitgave nauwelijks overstreden: een spoorlijn of waterkering die decennia meegaat, is geen lopende uitgave, maar opgebouwd productief kapitaal.

Juist het contrast met defensie-uitgaven maakt duidelijk waar het probleem in de begrotingssystematiek zit. Niet alle uitgaven zijn gelijk in hun economische effecten, maar het huidige stelsel behandelt ze wel zo. Daardoor dreigen investeringen met aantoonbare groeibijdragen, zoals infrastructuur maar ook onderwijs en R&D⁸, onder druk te komen te staan zodra de budgettaire ruimte krimpt, ook al versterken zij juist het toekomstige verdienvermogen en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën.

4 <https://delelylijn.nl/wp-content/uploads/2026/01/Advies-Lelylijn-gezant-Klaas-Knot-Definitief.pdf>

5 <https://www.cpb.nl/publicatie/second-opinion-op-de-mkba-zuidasdok> en <https://www.cpb.nl/publicatie/kengetallen-kosten-batenanalyse-project-zuidas-amsterdam>

6 <https://www.rekenkamer.nl/documenten/2023/10/12/voorbij-de-dijk> en https://www.hkv.nl/wp-content/uploads/2020/07/MKBA_Waterveiligheid_21e_eeuw_MD.pdf

7 <https://www.cpb.nl/publicatie/evaluatie-van-infrastructuurprojecten-leidraad-voor-kosten-batenanalyse>

8 <https://open.overheid.nl/documenten/dfbafd93-53c2-4c5e-b638-a989cc8b0962/file>

Vijf bouwstenen voor verstandig begrotingsbeleid: investeren zonder de regels te omzeilen

Investeringsruimte verschillen fundamenteel van consumptieve uitgaven, maar vragen om prioritering binnen, niet buiten, robuuste begrotingsregels. Die robuuste aanpak bestaat uit minstens vijf samenhangende elementen.

Ten eerste vraagt robuust begrotingsbeleid om investeringsruimte expliciet te maken, zonder de begrotingsdiscipline los te laten. Dat betekent: reserveer structureel ruimte voor publieke investeringen die het verdienvermogen versterken (zoals onderwijs, onderzoek en infrastructuur), maar koppel die ruimte aan heldere voorwaarden voor rendement en doelmatigheid, bijvoorbeeld via onderbouwing met kostenbatenanalyses.⁹ Tegelijk hoort daarbij het inzicht dat bezuinigen op groeiverhogende uitgaven de schuldquote op lange termijn juist kan verslechteren, omdat het toekomstige bbp en de belastingbasis afnemen; investeringen verdienen daarom bescherming wanneer er ombuigingen nodig zijn.¹⁰

Ten tweede is het belangrijk om geen “gouden regel” te introduceren waarbij investeringen automatisch buiten tekort- of schuldnormen vallen. Het uitzonderen van (groene) investeringen ondermijnt de integrale begrotingsafweging en vergroot het risico dat uitgaven onder politieke druk worden herverpakt als “investering”. De betere route is om investeringen anders te wegen door baten expliciet mee te nemen in de beoordeling van schuldhoudbaarheid, maar dan wel met een onafhankelijke en apolitieke toets (en zo nodig plafonds) om te voorkomen dat het investeringsbegrip wordt opgerekt. Die toets kan bijvoorbeeld op EU-niveau worden belegd bij een onafhankelijke instantie zoals de European Fiscal Board, of nationaal bij een onafhankelijke begrotingswaakhond die transparant en volgens vaste criteria kwalificeert wat als investering telt.¹¹

Ten derde vraagt verstandig begrotingsbeleid om eenvoudiger en minder procyclische regels. Dat betekent: minder sturen op moeilijk vast te stellen begrippen zoals het ‘structurele saldo’ en meer werken met een uitgavenregel die meebeweegt met de conjunctuur.¹² Uitgavenkaders zijn eenvoudiger uit te leggen en beter te handhaven. Ze zorgen er bovendien voor dat automatische stabilisatoren hun werk kunnen doen: als de economie tegenzit, hoeven conjunctuurgevoelige uitgaven niet meteen te worden gecompenseerd met extra bezuinigingen.

⁹ https://esb.nu/wp-content/uploads/2023/11/000-000_Jacobs4.pdf

¹⁰ <https://static1.squarespace.com/static/62096977df64021ea6e3d494/t/65e09cbc854adf0601e22abb/1709219004776/20240301+Van+Dijk+Ziesemer+Begrotingsanker+IPE.pdf>

¹¹ <https://esb.nu/weeg-baten-klimaatinvesteringen-mee-in-schuldhoudbaarheid/>

¹² <https://esb.nu/wp-content/uploads/2022/12/mK4WKk8gKBMB0R74djFtl-Jq1YU.pdf>

Binnen zo'n systeem is ruimte voor extra investeringen, maar alleen na een expliciete afweging binnen het totale uitgavenkader en met duidelijke dekking. Investeren gebeurt dan niet via uitzonderingen op de regels, maar als onderdeel van het geheel.

Ten vierde moet een uitgavenregel worden gekoppeld aan schuldhoudbaarheid en institutionele borging.¹³ Alleen sturen op de groei van uitgaven zegt onvoldoende over het gewenste schuldpad; daarom zijn periodieke schuldhoudbaarheidsanalyses nodig en realistische, landspecifieke schuldpaden met monitoring en commitment-mechanismen. Daarbij helpt sterker onafhankelijk toezicht, op ramingen, naleving en de beoordeling van afwijkingen, om geloofwaardigheid en consistentie te vergroten.

Ten vijfde kan bij klimaat en andere Europese publieke goederen worden verkend in hoeverre onderdelen van de investeringsopgave effectiever op EU-niveau kunnen worden georganiseerd. Met name grote infrastructuurinvesteringen met grensoverschrijdende effecten en schaalvoordelen, zoals energie en transportnetwerken, komen hiervoor in aanmerking. Gezamenlijke financiering kan bijdragen aan consistentie in aanpak en aan een betere afstemming met nationale begrotingskaders. Dit kan samengaan met bestaande vormen van Europese samenwerking, zoals geharmoniseerde beprijzing van emissies en tijdelijke Europese fondsen voor afgebakende investeringsopgaven.

Deze vijf bouwstenen maken duidelijk wat verstandig begrotingsbeleid vraagt: investeringsruimte, heldere regels en een robuuste toets. De vervolgvraag is hoe je dat organiseert binnen de harde Europese grenzen van tekort en schuld. Juist daar biedt het Europese raamwerk, naast beperkingen, ook instrumenten om investeringen beter te borgen

¹³ <https://cepr.org/voxeu/columns/reducing-public-debt-need-not-be-punishment>

Vijf aanpassingen binnen de Europese kaders

De Europese begrotingsregels stellen harde grenzen: een maximaal tekort van 3% bbp en een schuld van maximaal 60% bbp. Deze normen vormen de correctieve arm van het Stabiliteits- en Groeipact. Tegelijk is het Europese raamwerk de afgelopen jaren verschoven richting een preventieve benadering, waarin het middellangetermijnbeleid centraal staat via een (netto) uitgavenpad en een meerjarig plan met hervormingen en investeringen.

De Voorjaarsnota 2026 laat zien dat Nederland die preventieve benadering ook concreet wil invullen: het kabinet is voornemens een nieuw budgettair-structureel plan (FSP) bij de Europese Commissie in te dienen, waarin naast het uitgavenpad ook hervormingen en investeringen worden opgenomen. Bovendien benadrukt de Voorjaarsnota dat de begrotingssystematiek uitgaat van trendmatig begrotingsbeleid met vaste uitgaven- en inkomstenkaders en één hoofdbesluitvormingsmoment in het voorjaar.

Tegen die achtergrond – en gegeven het beperkte budgettaire speelveld dat de Voorjaarsnota schetst – is de vraag niet óf er keuzes nodig zijn, maar hoe investeringsruimte binnen de bestaande regels beter kan worden geborgd. De volgende vijf aanpassingen benutten die ruimte, zonder de begrotingsdiscipline los te laten.

- 1) Benut de meevallerformule expliciet voor investeringen. De begrotingsregels kennen een meevallerformule: als meevallers structureel zijn en het EMU-saldo meerjarig beter is dan -2% bbp, kan de ruimte worden verdeeld in drie gelijke delen: lastenverlichting, investeringen die het verdienenvermogen versterken en schuldaflossing (mits ook de schuldgrens niet wordt overschreden). Door deze verdeling consequent toe te passen, ontstaat een voorspelbare route waarmee investeringsruimte niet telkens in de politieke concurrentie met lopende uitgaven verdwijnt.
- 2) Vergroot budgetflexibiliteit waar investeringsprojecten dat vereisen. Grote investeringsprojecten kennen onzekerheid in planning en kasritme. De begrotingsregels laten zien dat reguliere begrotingen slechts beperkt kunnen doorschuiven, terwijl investeringsfondsen ruime doorschuifmogelijkheden kennen, wat ondoelmatige ‘decemberuitgaven’ helpt voorkomen en realistisch kasmanagement ondersteunt. De uitdaging is om die projectlogica te accommoderen zonder de integrale begrotingsafweging te ondermijnen. Meerjarige fasering kan dus het best worden toegestaan binnen heldere spelregels (tijdelijk doorschuiven, transparantie, en geen structureel oppotten), zodat onderuitputting niet automatisch leidt tot structurele afknijping van investeringen.

- 3) Versterk de onderbouwing van langetermijnbaten in besluitvorming en ramingen. De begrotingsregels maken duidelijk dat ramingen aan de inkomstenkant primair leunen op het statische effect en, waar relevant, het eerste-ordegedragseffect. Bredere doorwerkingen en kruiselasticiteiten worden slechts beperkt en onder voorwaarden betrokken. Juist bij publieke investeringen is dat een knelpunt: de kosten zijn direct zichtbaar op de begroting, terwijl baten vaak pas later en via langere ketens neerslaan (bijvoorbeeld via hogere productiviteit en daarmee een bredere belastingbasis). Als die baten moeilijk te kwantificeren zijn, ontstaat in de praktijk al snel een vorm van 'nulramen': effecten die niet hard te onderbouwen zijn, tellen in de afweging nauwelijks mee, waardoor investeringen systematisch worden benadeeld.

Daarom is beter instrumentarium nodig om langetermijnbaten systematischer en transparanter te wegen, bijvoorbeeld door MKBA's consequenter te gebruiken én te verbeteren waar het gaat om ver in de toekomst liggende of lastig te monetariseren effecten. Een MKBA is immers bedoeld om niet alleen financiële kosten, maar ook bredere maatschappelijke effecten te vergelijken; zonder een robuuste economische onderbouwing van die effecten blijft de uitkomst echter te vaak 'te mager' om investeringskeuzes echt te sturen. Het doel is niet om begrotingsdiscipline te omzeilen, maar om investeringsopties beter vergelijkbaar te maken op verwachte maatschappelijke opbrengst, onzekerheid en uitvoerbaarheid.

- 4) Gebruik de Nationale Investeringsinstelling als scharnier voor cofinanciering. De Voorjaarsnota benoemt expliciet een reservering voor een kapitaalstorting in de Nationale Investeringsinstelling. Dergelijke financiële transacties werken anders uit dan reguliere uitgaven: ze beïnvloeden de schuld en de financieringsbehoefte, maar tellen niet één-op-één als uitgave in het EMU-saldo wanneer er tegenover de kasuitstroom een financieel actief staat. Daarmee kan de NII – mits goed ingericht en op afstand van de politiek – helpen om publieke middelen te bundelen en privaat kapitaal te mobiliseren voor investeringen met lange horizon, zonder dat die investeringen volledig concurreren met jaarlijkse uitgavenprioriteiten.
- 5) Benut tijdelijke Europese ruimte voor defensie, maar organiseer structurele dekking. De Voorjaarsnota wijst op tijdelijke ruimte binnen het Europese kader voor aanvullende defensie-uitgaven. Dat kan lucht geven in de eerste jaren, maar is geen structurele oplossing. Juist daarom moet tijdelijke ruimte worden gebruikt om structurele keuzes voor dekking en prioritering voor te bereiden, zodat investeringen in andere domeinen niet blijvend worden verdrongen.

Conclusie

De spanning tussen investeren en begroten is niet onoplosbaar, maar vergt politieke moed, institutionele vernieuwing en heldere spelregels om te voorkomen dat lasten naar volgende generaties verschuiven. Het gaat niet om het loslaten van begrotingsdiscipline: juist realistisch begroten en scherpe keuzes aan het begin van een kabinetsperiode zijn essentieel. De Voorjaarsnota onderstreept dat de ruimte kleiner is geworden, waardoor het huidige kasstelsel, dat investeringen en consumptieve uitgaven gelijk behandelt, investeringen te vaak tot sluitstuk maakt. Daarom moet het huidige stelsel beter gaan onderscheiden tussen uitgaven die welvaart van vandaag financieren en investeringen die het verdienvermogen van morgen versterken. Niet door de regels te omzeilen, maar door de ruimte binnen bestaande kaders slimmer te benutten en investeringskeuzes beter te onderbouwen en te borgen.

Gerelateerde content

<https://www.pwc.nl/nl/themas/blogs/rapport-wennink-eerst-de-randvoorwaarden-dan-de-investeringen.html>

<https://www.pwc.nl/nl/marktsectoren/publieke-sector/rijksoverheid/kernpunten-begroting-per-ministerie.html>

<https://www.pwc.nl/nl/dienstverlening/tax/tax-policy.html>

Contactpersonen

Barbara Baarsma

Keetie Jakma

Edwin Visser